

Оксана ДЕСЯТНЮК

*доктор економічних наук, професор, Західноукраїнський національний університет,
Тернопіль, Україна, o.desyatnyuk@wunu.edu.ua
ORCID ID: 0000-0002-1384-4240*

Людмила МАРЧЕНКО

*здобувачка наукового ступеня, Західноукраїнський національний університет,
Тернопіль, Україна, marchenko-l@rada.gov.ua
ORCID ID: 0000-0002-4783-9919*

НАУКОВО-МЕТОДИЧНІ ДЕТЕРМІНАНТИ ПОДАТКОВОЇ ПОЛІТИКИ В УМОВАХ ТРАНСФОРМАЦІЇ НАЦІОНАЛЬНОЇ ЕКОНОМІКИ

Вступ. *Формування фінансових ресурсів держави та об'єднаних територіальних громад в умовах транспарентності фіскальних відносин вимагає від органів управління здійснення адекватної європейським стандартам податкової політики. Актуальність дослідження всебічних аспектів податкової політики держави обумовлюється імплементациєю дієвих підходів у напрямку фінансового забезпечення пріоритетних галузей економіки України. Сьогодні провідна роль належить податковим платежам, які за умов раціонального адміністрування мають стати каталізатором інноваційного розвитку України. Адже саме за допомогою інструментарію податкової політики можливо створити сприятливі умови для ведення бізнесу, вкладення інвестицій, освоєння інновацій та покращення добробуту громадян. Тому пріоритетним завданням є дослідження сучасних аспектів податкової політики України з метою формування шляхів підвищення її ефективності.*

Мета – обґрунтувати особливості формування й ефективного здійснення податкової політики держави на сучасному етапі соціально-економічного розвитку України.

Результати. *Визначено сутнісні детермінанти податків та податкової політики в контексті їх впливу на розвиток економіки держави. Розглянуто основні принципи формування податкової політики в Україні. Здійснено моніторинг функцій податкової політики, серед яких значну увагу приділено фіскальній функції як пріоритетній та домінуючій у сучасних міжбюджетних процесах. У статті висвітлено риси податкової політики, з точки зору перенесення податкового навантаження з мобільних факторів виробництва на природні ресурси. Акцентовано на співпраці держави, платників податків та громадськості в напрямку напрацювання дієвих заходів щодо реформування податкової системи через використання стимулюючих механізмів, цифрових технологій, соціальної спрямованості оподаткування. Проведено аналіз основних параметрів фіскальної ефективності податкової політики держави, в результаті чого підтверджено вагомую роль податкових платежів у фінансових ресурсах держави та органів місцево-*

го самоврядування. Висвітлено чинники, що здійснюють негативний вплив на процеси оподаткування в державі. Запропоновано орієнтири удосконалення податкової політики України в умовах трансформації національної економіки.

Перспективи. У подальших наукових дослідженнях увагу буде приділено актуальним аспектам діджиталізації податкового простору держави та імплементації в українську систему дієвих практик інноватизації процесів оподаткування зарубіжних країн.

Ключові слова: податки, фіскальна політика, податкова система, бюджетні надходження, ефективність податкової політики.

Рис.: 2, бібл.: 18.

Оксана ДЕСЯТНЮК

доктор економічних наук, професор, Західноукраїнський національний університет, Тернопіль, Україна

Людмила МАРЧЕНКО

соискатель ученой степени, Західноукраїнський національний університет, Тернопіль, Україна

НАУЧНО-МЕТОДИЧЕСКИЕ ДЕТЕРМИНАНТЫ НАЛОГОВОЙ ПОЛИТИКИ В УСЛОВИЯХ ТРАНСФОРМАЦИИ НАЦИОНАЛЬНОЙ ЭКОНОМИКИ

Введение. Формирование финансовых ресурсов государства и объединенных территориальных общин в условиях транспарентности фискальных отношений требует от органов управления адекватной европейским стандартам налоговой политики. Актуальность исследования всесторонних аспектов налоговой политики государства определяется имплементацией действенных подходов в направлении финансового обеспечения приоритетных отраслей экономики Украины. Сегодня ведущая роль принадлежит налоговым платежам, которые в условиях рационального администрирования должны стать катализатором инновационного развития Украины. Ведь именно с помощью инструментария налоговой политики можно создать благоприятные условия для ведения бизнеса, вложения инвестиций, освоения инноваций и улучшения благосостояния граждан. Поэтому приоритетной задачей выступает исследование современных аспектов налоговой политики с целью формирования путей повышения ее эффективности.

Цель – обосновать особенности формирования и эффективного осуществления налоговой политики государства на современном этапе социально-экономического развития Украины.

Результаты. Определены сущностные детерминанты налогов и налоговой политики в контексте их влияния на развитие экономики государства. Рассмотрены основные принципы формирования налоговой политики в Украине. Осуществлен мониторинг функций налоговой политики, среди которых значительное внимание уделено фискальной функции как приоритетной и доминирующей в современных межбюджетных процессах. В статье отражаются черты налоговой политики, с точки зрения переноса налоговой нагрузки с мобильных факторов производства на природные ресурсы. Акцентируется на сотрудничестве государства, налогоплательщиков и общественности в направлении наработки действенных мер по реформированию налоговой системы посредством использования стимулирующих механизмов, цифровых технологий, социальной направ-

ленности налогообложения. Проведен анализ основных параметров фискальной эффективности налоговой политики государства, в результате чего подтверждена весомая роль налоговых платежей в финансовых ресурсах государства и органов местного самоуправления. Освещены факторы, оказывающие негативное влияние на процессы налогообложения в государстве. Предложены ориентиры усовершенствования налоговой политики Украины в условиях трансформации национальной экономики.

Перспективы. В дальнейших научных исследованиях внимание будет уделено актуальным аспектам диджитализации налогового пространства государства и имплементации в украинскую систему действенных практик инноватизации процессов налогообложения зарубежных стран.

Ключевые слова: налоги, фискальная политика, налоговая система, бюджетные поступления, эффективность налоговой политики.

Oksana DESIATNIUK

Dr. Sc. (Economics), Prof., West Ukrainian National University, Ternopil, Ukraine,

o.desyatnyuk@wunu.edu.ua

ORCID ID: 0000-0002-1384-4240

Liudmyla MARCHENKO

Graduate student, West Ukrainian National University, Ternopil, Ukraine, marchenko-l@rada.gov.ua

ORCID ID: 0000-0002-4783-9919

SCIENTIFIC AND METHODOLOGICAL DETERMINANTS OF TAX POLICY IN THE CONDITIONS OF THE NATIONAL ECONOMY TRANSFORMATION

Introduction. The formation of financial resources of the state and united territorial communities in the conditions of transparency of fiscal relations requires the authorities to implement adequate to European standards tax policy. The relevance of the study of comprehensive aspects of tax policy of the state is due to the implementation of effective approaches in the direction of financial support of priority sectors of Ukraine's economy. Today, the leading role belongs to tax payments, which under conditions of rational administration should become a catalyst for innovative development of Ukraine. It is with the help of tax policy tools that it is possible to create favorable conditions for doing business, investing, innovating and improving the well-being of citizens. Therefore, the priority is to study modern aspects of tax policy of Ukraine in order to form ways to improve its efficiency.

The purpose of the article is to substantiate the peculiarities of the formation and effective implementation of the tax policy of the state at the present stage of socio-economic development of Ukraine.

Results. The essential determinants of taxes and tax policy in the context of their impact on the development of the state economy are identified. The basic principles of tax policy formation in Ukraine are considered. The functions of tax policy were monitored, among which considerable attention was paid to the fiscal function as a priority and dominant in modern inter-budgetary processes. The article highlights the features of tax policy in terms of shifting the tax burden from mobile factors of production to natural resources. Emphasis is placed on cooperation between the state, taxpayers and the public in the direction of developing effective measures to reform the tax system through the use of incentives, digital technologies, social orientation of

taxation. The analysis of the main parameters of fiscal efficiency of the tax policy of the state is carried out, as a result of which the important role of tax payments in financial resources of the state and local governments is confirmed. The factors that have a negative impact on taxation processes in the state are highlighted. Guidelines for improving the tax policy of Ukraine in the conditions of transformation of the national economy are offered.

Perspectives. *In further research, attention will be paid to current aspects of digitalization of the tax space of the state and the implementation in the Ukrainian system effective practices of innovation of taxation processes of foreign countries.*

Keywords: *taxes, fiscal policy, tax system, budget revenues, efficiency of tax policy.*

JEL Classification: E62, H70, R11.

Постановка проблеми. Сучасний розвиток Української держави охоплює всі економічні явища і процеси, в яких вона бере участь або певним чином втручається в них. Значну роль у архітектоніці економічної діяльності відіграє її податкова компонента, яка не тільки реалізує функцію акумулювання грошових коштів, необхідних державі для виконання нею певних функцій, а й може сприяти формуванню ефективних економічних умов, які спонукали б суб'єктів господарювання діяти в потрібно-му суспільному напрямку.

Питання про значущість податкової політики як засобу регулювання соціально-економічних процесів є доволі актуальним сьогодні, оскільки виникла реальна потреба пошуку додаткових фінансових джерел, боротьби з інфляцією, протидії експансії новим штамам коронавірусної хвороби, забезпечення вищого рівня життя громадян і стимулювання розвитку пріоритетних галузей національного господарства, оскільки всіх цих векторів можливо досягнути у випадку її ефективної реалізації. Відтак, нагальною є потреба в актуалізації дослідження науково-теоретичних детермінант податкової політики держави як ключового інструменту регулювання соціально-економічних процесів в умовах перманентності міжбюджетних процесів.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Теоретико-методичні засади податкової політики держави у площині симбіозу її ключових детермінант досліджували у своїх працях низка зарубіжних та українських вчених, а саме: В. Андрущенко [3], Л. Баранник [10], Й. Бескид [13], С. Брю [1], З. Варналій [12], М. Гомон [5], Ю. Іванов [6], А. Крисоватий [4], І. Майбуров [9], К. Макконнелл [1], Л. Мороз [18], А. Нечипоренко [18], В. Онищенко [8], І. Панченко [18], П. Пашко [15], Ж. Піскова [10], Т. Поснова [14], Ю. Руденко [7], Е. Селігман [2], Л. Тарангул [15], О. Третьякова [17], Ш. Флінн [1], С. Циганкова [14], С. Юрій [13] та інші.

Однак трансформація соціально-економічного та політичного розвитку України вимагає від суб'єктів податкової політики раціональних та інноваційних підходів її здійснення. На часі пріоритетним виступає завдання удосконалення інституційної компоненти податкової системи держави, збалансування податкового навантаження, посилення фіскально-регулюючої ролі податкової політики. Таким чином, об'єктивно необхідним у цьому контексті є пошук шляхів підвищення ефективності податкової політики держави з урахуванням сучасних інформаційно-інноваційних тенденцій та досвіду розвинених країн світу.

Мета – дослідити теоретичні та практичні аспекти організації і провадження по-

даткової політики України в сучасних умовах трансформації соціально-економічного глобального середовища.

Виклад основного матеріалу дослідження. Економічний розвиток України залежить від її податкової політики, правильний напрям якої забезпечить виконання державою своїх обов'язків і функцій та підвищить добробут населення, адже податкова політика виступає інструментом регулювання економічних процесів у державі.

Безумовно, податок є одним із основних понять у фінансовій науці. Складність розуміння його сутності обумовлена тим, що це одночасно економічне, господарське та правове явище. У багатьох випадках науковці не спроможні пояснити економічний зміст податку за допомогою існуючих методів. Тому, досліджуючи сутність цього поняття, вони зазнають суттєвих труднощів у його трактуванні саме як економічної категорії. Тому в арсеналі наукових доробків зарубіжних і вітчизняних науковців є низка дефініцій. Зауважимо, що серед таких вчених класиків, як К. Макконелл, С. Брю та Е. Селігман простежується примусовість прояву податку як соціально-економічної доктрини, зокрема сутність податку ними тлумачиться як примусовий збір, що справляється державою з домашніх господарств та підприємств для покриття видатків, спричинених загальнодержавними потребами безвідносно до вигід платників податків [1, 2].

З іншого боку, В. Андрущенко під визначенням податку розуміє “демократичний за процедурою встановлення, але примусовий за формою стягнення платіж індивідів і корпорацій, призначений для трансферту фінансових ресурсів з приватного сектору в державний з метою фінансування суспільних, загальнонаціональних, урядових потреб способом, альтернативним емісії та позикам” [3]. Також констатуємо, що А. Крисоватий ідентифікує податок, як “обов'язковий пла-

тиж, який законодавчо встановлює держава, сплачують юридичні та фізичні особи в процесі перерозподілу частини вартості ВВП й акумулюють у централізованих грошових фондах для фінансового забезпечення виконання державою функцій” [4].

Водночас, зазначимо, що податкова політика – дуже складне й поліаспектне явище, а її результатами можуть виступити як стримування та уповільнення економічного розвитку, так і стимулювання підприємницької діяльності й підвищення рівня суспільного добробуту [5, с. 673].

Зазначимо, що Ю. Іванов розкриває різноманіття поглядів на поняття “податкова політика” через три основні підходи, а саме: “перший підхід – це вузькоспрямований, який відрізняється прагненням обмежити сферу застосування податкової політики виключно сферою податків. Другий – функціонально-цільовий, відрізняється виокремленням функціональних можливостей та економічної сутності податків, зазначенням поточних цілей реалізації податкової політики. Третій – стратегічно орієнтований, відрізняється виокремленням цільових стратегічних орієнтирів, перспективних вимог та рамкових обмежень податкової політики” [6, с. 38]. Безумовно, пропонувані способи сприяє сприйняттю потрібної категорії, але всі ці визначення зосереджені на ідентифікації податкової політики виключно для цілей країни.

Широка сучасна податкова політика залежить від економічних, політичних і соціально-культурних чинників, вона є засобом розподілу та перерозподілу валового національного доходу та бюджету, що може забезпечити економічне зростання та безпосередньо впливати на формування соціальної політики [7].

На думку В. Онищенка: “Податкова політика – це система державних заходів в сфері регулювання оподаткування”. Проте

автор звертає увагу на зумовленість змісту та мети податкової політики соціально-економічними та політичними чинниками розвитку суспільства – соціально-економічним ладом, стратегічними цілями, які визначають розвиток національної економіки, соціальними групами, що делеговані при владі, та міжнародними зобов'язаннями в сфері державних фінансів [8, с. 20]. Тобто можна говорити про те, що, з одного боку, податкова політика визначається загальним підходом до питань державного регулювання економіки, а з іншого – впливає на концепцію регулювання.

Для тлумачення сутності державної податкової політики за основу можна взяти визначення І. Майбурова: “Податкова політика – це складова частина соціально-економічної політики держави, орієнтована на формування такої податкової системи, яка буде стимулювати накопичення та раціональне використання національного багатства країни, сприяти гармонізації інтересів економіки і суспільства, і тим самим забезпечувати соціально-економічний прогрес суспільства” [9, с. 18]. У ньому автор сформулював головну мету перебудови податкової системи, показав її взаємозв'язок з податковою політикою.

Також державну податкову політику варто розглядати як компоненту соціально-економічної політики держави, що орієнтована на формування такої податкової системи, яка враховує індивідуальний інтерес платника податків, що базується на здоров'ї, демографічних змінах і благополуччі платника податків, стимулює накопичення та раціональне використання національного багатства країни, сприяє гармонізації інтересів економіки і суспільства, а також забезпечує соціально-економічний прогрес суспільства [10, с. 116].

Суб'єктами державної податкової політики виступають, перш за все, такі інсти-

туції: Президент, Верховна Рада, Кабінет Міністрів, платники податків. Об'єкт державної податкової політики – податкова система України в симбіозі з інтересами платників податків.

Зазначимо, що у статті 4 Податкового кодексу зазначені основні засади податкового законодавства України, деякі з них за змістом належать до принципів формування податкової політики: фіскальна достатність; рівність, недопущення податкової дискримінації; соціальна справедливість; стабільність; єдиний підхід; загальність; відповідальність; нейтральність оподаткування; економічність оподаткування [11].

Поряд з цим, визначимо можливі цілі державної податкової політики. Найчастіше йдеться про фіскальну, тим самим спрощується сприйняття такої політики. Насправді ж цілі, які можуть ставитися перед сучасною державною податковою політикою, доволі різноманітні. Спектр їх доволі широкий. В останні десятиліття багато урядів, реалізуючи державну податкову політику, все активніше втручаються у функціонування ринку, сприяють пріоритетному розвитку окремих галузей, впливають на інноваційну й інвестиційну активність, стимулюють здійснення структурної перебудови економіки, розширюють «екологізацію» виробництва і споживання, досягають вирішення конкретних соціальних завдань, супроводжують міждержавні інтеграційні процеси

Окрім фіскальних, доречно виокремити також цілі економічного, соціального, екологічного та міжнародного характеру. Сучасне реформування податкових систем низки європейських країн відбувається у напрямку перенесення податкового навантаження з мобільних факторів виробництва, передусім праці, на природні ресурси. Сфера доквілля регулярно визнається одним із найбільш проблемних пунктів у процесі гармонізації законодавства, зокрема

податкового. При значних запасах природних ресурсів в Україні необхідно розвивати природно-ресурсне оподаткування, а також приділяти належну увагу екологічному оподаткуванню [12, с. 91].

Визнання вступу до ЄС як стратегічного пріоритету розвитку неминуче ставить перед Україною низку питань стосовно подальшої стратегії реформування податкової системи. Одним із провідних засобів здійснення такої стратегії має стати економічний механізм природокористування та природовідтворення. Така податкова реформа має бути побудована на розширенні податкової бази за рахунок ресурсопотоку при зменшенні рівня оподаткування робочих місць, тим більше, що надходження до бюджету від прямих податків має стійку тенденцію до зменшення.

Разом із тим досвід розвинутих демократичних країн стверджує, що громадяни мають право і навіть повинні брати участь у формуванні та реалізації податкової політики держави з метою захисту своїх інтересів як платників податків. Тому вироблення податкової політики в сучасній демократичній і правовій державі стає предметом взаємодії платників податків та інституцій держави.

На жаль, спостерігається велика різниця між оптимальною побудовою податкових систем із точки зору держави і з позиції громадян, а також суб'єктів економічної діяльності. При цьому і різниця, і спільність інтересів впливають із посередницької ролі бюджету між загальнонаціональним добробутом та особистим достатком. Із боку держави оптимізація зводиться до рівності податкової стимуляції ефективності виробництва, включаючи заохочення підприємницького хисту, та максимізації функції суспільного добробуту за умови скорочення соціальної нерівності [13, с. 51]. І від того, яким чином держава виконує цю

функцію, залежить гармонізація податкових інтересів держави та громадян-платників податків, що виступає предметом взаємодії влади та інститутів громадянського суспільства у сфері оподаткування.

Таким чином, суспільна складова частина податкової політики актуалізує проблему взаємодії держави та громадян в особі інститутів громадянського суспільства, що відстоюють їх приватні та суспільні інтереси, у сфері оподаткування, оскільки податкова політика держави зачіпає інтереси усіх без винятку громадян. При цьому зачіпає не тільки в питанні об'ємів податкових виплат на користь бюджету, а й відповідності податкового тиску суспільним благам, що має надавати держава на мобілізовані кошти платників податків [14, с. 73]. Такий контекст має продукувати активний діалог інститутів громадського суспільства та державної влади з приводу вироблення, корегування та провадження дієвої державної податкової політики. Оскільки громадськість цікавлять переважно практичні складники податкової політики держави, основним предметом суспільного інтересу виступають її механізми, тобто безпосередні засоби стягування та перерозподілу суспільного доходу.

Варто зазначити, що серед фінансових важелів державної підтримки інвестиційної діяльності особливе місце відводиться податковій політиці країни. Саме за допомогою інструментів податкового регулювання держава може реально забезпечити дієву мотивацію інвесторів і реципієнтів інвестицій, істотно зменшуючи податковий тиск на цю сферу підприємницької діяльності [15, с. 37].

З метою оцінки сучасного стану реалізації податкової політики в Україні проведено аналіз її фіскальної ефективності в контексті наповнення Зведеного, Держав-

ного та місцевих бюджетів України за 2018–2020 рр. (рис. 1).

Можемо зазначити, що у формуванні як державного, так і місцевих, а відповідно й зведеного бюджету країни вирішальне значення мають саме податкові надходження. Найбільшу роль вони відіграють у формуванні місцевих бюджетів. Так, у 2018 р. податкові надходження становили 232532,88 млн грн (88% усіх надходжень до місцевих бюджетів), а у 2019 р. вони зросли до 270545,80 млн грн (90%). У 2020 р. тенденція зростання податкових надходжень до місцевих бюджетів збереглася, і вони становили 285571,5 млн грн з питомою вагою 92%. Аналогічна ситуація спостерігається й щодо структури державного бюджету, де податкові надходження займають лівову частку, та прослідковується тенденція до їхнього щорічного зростання. Так, у 2018 р. вони на 753815,65 млн грн формували державний бюджет, що становило

82% усіх доходів. Проте у 2019 р. податкові надходження зросли на 45960,40 млн грн, але питома вага скоротилася до 81%, а у 2020 р. вони на 851115,6 млн грн наповнили бюджет з питомою вагою 80%.

При цьому констатуємо про стабільно високий показник частки податкових надходжень у структурі фінансових ресурсів Зведеного бюджету України, понад 82% за аналізований звітний період (рис. 2).

У 2018 р. Зведений бюджет України був виконаний за доходами на 1184290,77 млн грн, з яких 83,3% (986348,52 млн грн) становили саме податкові надходження. У 2019 р. вони зросли на 83973,32 млн грн (83%), а у 2020 р. становили 1136687 млн грн (82,6% доходів) Зведеного бюджету України [16].

На обсяг податкових надходжень впливають як макроекономічні, так і мікроекономічні чинники. Значний вплив на обсяги податкових надходжень до бюджету має група соціально-економічних факторів, яка

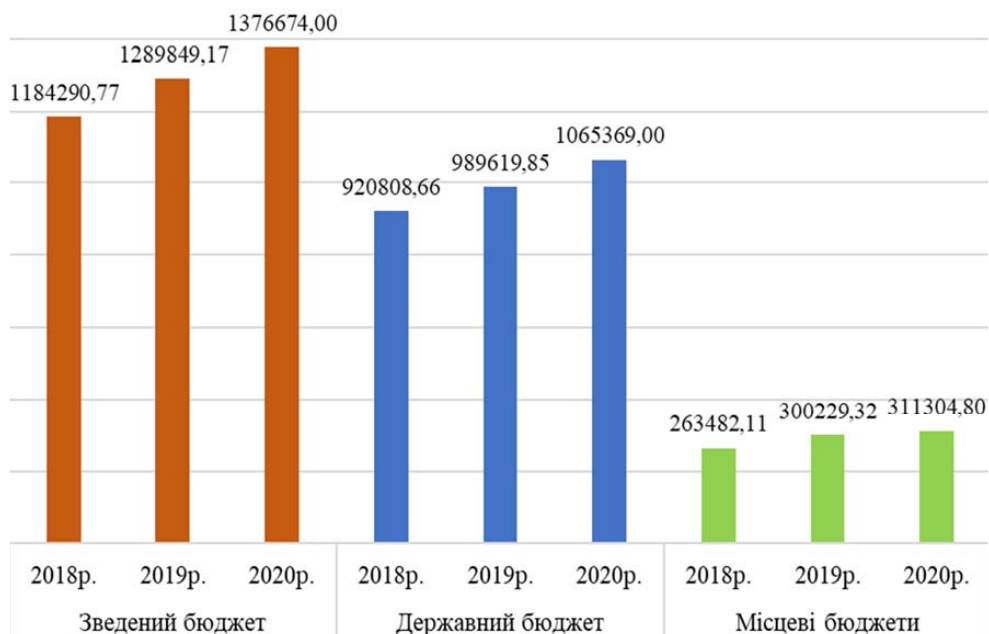
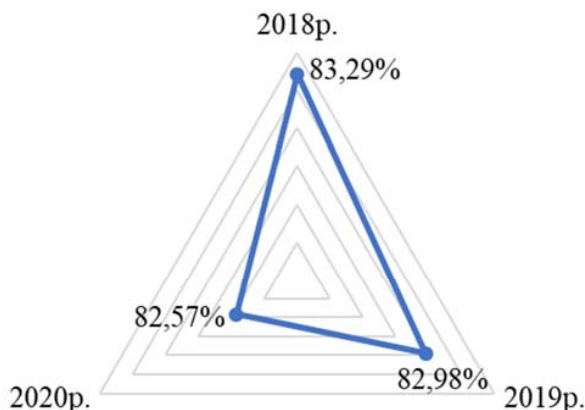

Рис. 1. Фінансові надходження до бюджетів України, млн грн*

* Побудовано на основі [16].

Рис. 2. Частка податкових надходжень у доходах Зведеного бюджету України*

* Побудовано на основі [16].

визначає потужність податкового потенціалу, насамперед базу оподаткування, що є визначальною для нарахування податкових платежів.

Варто зазначити, що впродовж 2018–2020 рр. негативний вплив на розвиток вітчизняної економіки та наповнення бюджету мали такі чинники, як: несприятлива цінова кон'юнктура на світових товарних ринках; загострення військового конфлікту на сході України; низька платоспроможність населення, існуючі структурні дисбаланси в економіці, пандемічні процеси спричинені вірусом COVID-19. Ці чинники негативно впливають на результативність діяльності суб'єктів господарювання та на отримання ними прибутків, виплату заробітних плат і сплачені податки в цілому.

Свою чергою, прийняття збалансованого бюджету та формування через нього довгострокових факторів економічного зростання при одночасному підвищенні ефективності використання бюджетних коштів є стратегічним орієнтиром країни у сфері державних фінансів.

Підсумовуючи вищезазначене, можна стверджувати, що податкові надходження відіграють вирішальну роль у формуванні

як місцевих, так і державного бюджету. Це свідчить про практичну реалізацію функції податкової політики в забезпеченні формування фінансових ресурсів, необхідних державі для виконання узятих на себе функцій, адже саме завдяки податковим надходженням формується понад 80% дохідної частини бюджетів різних рівнів.

Саме через оподаткування формуються фонди, за рахунок яких держава: фінансує деякі витрати на просте та розширене відтворення в народному господарстві; фінансує соціальні програми пенсійного та соціального забезпечення, освіти, охорони здоров'я та ін.; забезпечує національну оборону та безпеку; утримує законодавчі, виконавчі та судові органи державної влади й управління; надає кредити та безвідплатну допомогу іншим країнам [17, с. 147].

Ключовими негативними факторами, які визначають низькі конкурентні позиції української податкової політики порівняно з економічно розвиненими країнами, є:

- нестабільність, внутрішня суперечливість і неузгодженість податкового законодавства;
- високе податкове навантаження на платників податків;

- нераціональний розподіл податкового тиску між факторами виробництва;
- низька фіскальна ефективність податкової системи.

Крім того, вищезазначені недоліки призвели до таких проблем системного характеру в податковій системі, як:

- податкова заборгованість платників перед бюджетом і державними цільовими фондами;
- широкомасштабне ухилення від оподаткування;
- бюджетна заборгованість із відшкодування податку на додану вартість [18, с. 350].

Тому наразі актуальним є вжиття дієвих заходів для подолання зазначених проблем, що, своєю чергою, сприятиме успішному досягненню поставленої мети реформування податкової політики держави – формування досконалої системи оподаткування в Україні та досягнення економічного зростання загалом.

На нинішньому вирішальному етапі реформ, коли основним мотивом економічної політики стає безпосередня орієнтація держави на зростання добробуту населення, на поживлення підприємництва та малого бізнесу, на посилення ринкових регуляторів у стимулюванні розвитку національної економіки, назріла гостра необхідність невідкладного реформування податкової системи, створення цілісного, узгодженого, стабільного та раціонального податкового законодавства.

Висновки. Таким чином, удосконалення податкової політики в умовах трансформації національної економіки має бути спрямоване на вирішення таких завдань, як:

- 1) побудова стабільної, зрозумілої та єдиної податкової системи;
- 2) встановлення правових механізмів ефективної взаємодії усіх її елементів та учасників у межах єдиного податкового простору;

- 3) формування адекватної податкової системи, що забезпечить збалансованість загальнодержавних і приватних інтересів, сприятиме розвитку підприємництва, активізує інвестиційну діяльність та виступить каталізатором нарощування національного багатства країни та добробуту населення;
- 4) зниження загального податкового навантаження;
- 5) уніфікація податкової нормативно-правової бази;
- 6) удосконалення процедур відповідальності за недотримання законодавства;
- 7) спрощення механізмів декларування та адміністрування податкових платежів тощо.

Наша держава перебуває на важливому етапі державотворення і формування власної фіскальної моделі. Вимоги, які пов'язані з євроінтеграційними пріоритетами, часто суперечать локальним внутрішнім потребам держави. Тому необхідно шукати виважені компроміси між фіскальною ефективністю та соціальною справедливістю в оподаткуванні. Ми переконані, що ключовими завданнями у сфері податкової політики нині є зниження рівня тіньової економіки, розширення бази оподаткування та формування сприятливого податкового середовища для бізнесу, що в кінцевому результаті має забезпечити зростання добробуту населення, покращення інвестиційно-інноваційного клімату, соціально-орієнтовану діджиталізацію сервісів органів ДПС України.

Список використаних джерел

1. McConnell C. R., Brue S. L., Flynn S. M. *Economics: principles, problems and policies*. Boston: McGraw-Hill Irwin, 2009. P. 399.
2. Seligman E. R. A. *Essays in taxation*. New York: Macmillan and Co, 1925. P. 127.

3. Андрущенко В. Л. Фінансова думка заходу в ХХ столітті: теоретична концептуалізація і наукова проблематика державних фінансів : монографія. Львів : Каменяр, 2000. 303 с.
4. Регіональна фіскальна політика: теоретичні засади та практичні доміанти реалізації в Україні : монографія / за ред. А. І. Кривоного. Тернопіль : Економічна думка, 2012. 402 с.
5. Гомон М. В. Податкова політика держави та принципи її формування. Глобальні та національні проблеми економіки. 2016. Вип. 11. С. 673–676.
6. Іванов Ю. Б. Функції податків та податкове регулювання. Формування ринкової економіки України. 2009. Вип. 19. С. 36–43.
7. Руденко Ю. М. Сутність податкової політики держави та вплив громадянського суспільства на її вироблення та реалізацію. Держава та регіони. 2017. № 3 (59). С. 94–99.
8. Онищенко В. А. Податковий контроль (основи, організація). Вісник податкової служби України. 2012. № 44. С. 18–26.
9. Податкова політика: теорія, методологія, інструментарій : навч. посіб. / за ред. д-ра екон. наук, проф. Ю. Б. Іванова, д-ра екон. наук, проф. І. А. Майбурова. Харків : ВД "ИНЖЭК", 2010. 492 с.
10. Баранник Л. Б., Піскова Ж. В. Нова парадигма розвитку податкової політики в Україні. Філософія. Культура. Життя. 2015. Вип. 42. С. 112–122.
11. Податковий кодекс України від 2 грудня 2010 р. № 2755-VI. Верховна Рада України. URL : <http://minrd.gov.ua/nk>.
12. Податкова політика України: стан, проблеми та перспективи : монографія / за ред. З. С. Варналія. Київ : Знання України, 2008. 675 с.
13. Юрій С. І., Бескид Й. М. Бюджетна система України : навч. посіб. НІОС, 2000. 396 с.
14. Поснова Т. В., Циганкова С. Л. Особливості здійснення бюджетно-податкової політики та шляхи її вдосконалення. Інвестиції: практика та досвід. 2020. № 3. С. 71–75.
15. Реформування податкової системи України: сучасні виклики та орієнтири : монографія / за заг. ред. П. В. Пашка, Л. Л. Тарангул. Київ : Новий друк, 2015. 570 с.
16. Річні звіти про виконання Державного бюджету України за 2017–2020 рр. Державна казначейська служба України. URL : <https://www.treasury.gov.ua/ua/file-storage/vikonannya-derzhavnogo-byudzhetu>.
17. Третьякова О. В. Вплив податкової політики на економічний стан та подальший розвиток країни. Науковий вісник Херсонського державного університету. 2014. Вип. 5. Ч. 4. С. 147–149.
18. Нечипоренко А. В., Панченко І. В., Мороз Л. О. Стан і перспективи розвитку податкової політики України. Бізнес Інформ. 2021. № 5. С. 348–354.

References

1. McConnell, C. R., Brue, S. L., & Flynn, S. M. (2009). *Economics: principles, problems and policies*. Boston: McGraw-Hill Irwin.
2. Seligman, E. R. A. (1925). *Essays in taxation*. New York: Macmillan and Co.
3. Andrushchenko, V. L. (2000). *Finansova dumka zakhodu v KhKh stolitti: teoretychna kontseptualizatsiia i naukova problematyka derzhavnykh finansiv [Financial thought of the West in the twentieth century: theoretical conceptualization and scientific issues of public finance]*. Lviv: Kameniar [in Ukrainian].
4. Krysovatty, A. I. (Ed.). (2012). *Rehionalna fiskalna polityka: teoretychni zasady ta praktychni dominanty realizatsii v Ukraini [Regional fiscal policy: theoretical principles and practical dominants of implementation in Ukraine]*. Ternopil: Ekonomichna dumka [in Ukrainian].
5. Homon, M. V. (2016). *Podatkova polityka derzhavy ta pryntsyphu yii formuvannia [Tax policy of the state and principles of its formation]*. Hlobalni ta natsionalni problemy ekonomiky – Global and National Economic Problems, 11, 673–676 [in Ukrainian].

6. Ivanov, Yu. B. (2009). *Funktsii podatkov ta podatkovye rehuliuвання [Tax functions and tax regulation]. Formuvannia rynkovoї ekonomiky Ukrainy – Formation of a Market Economy of Ukraine*, 19, 36–43.
7. Rudenko, Yu. M. (2017). *Sutnist podatkovoi polityky derzhavy ta vplyv hromadianskoho suspilstva na yii vyroblennia ta realizatsiiu [The essence of the tax policy of the state and the influence of civil society on its development and implementation]. Derzhava ta rehiony – State and Regions*, 3 (59), 94–99 [in Ukrainian].
8. Onyshchenko, V. A. (2012). *Podatkovyi kontrol (osnovy, orhanizatsiia) [Tax control (basics, organization)]. Visnyk podatkovoi sluzhby Ukrainy – Bulletin of the Tax Service of Ukraine*, 44, 18–26 [in Ukrainian].
9. Ivanov, Yu. B., Maiburov, I. A. (Ed.). (2010). *Podatkova polityka: teoriia, metodolohiia, instrumentarii [Tax policy: theory, methodology, tools]. Kharkiv: VD “INZHEK” [in Ukrainian].*
10. Barannyk, L. B., Piskova, Zh. V. (2015). *Nova paradyhma rozvytku podatkovoi polityky v Ukraini [A new paradigm of tax policy development in Ukraine]. Filosofiia. Kultura. Zhyttia – Philosophy. Culture. Life*, 42, 112–122 [in Ukrainian].
11. *Podatkovyi kodeks Ukrainy vid 2 hrudnia 2010 r. № 2755-VI [Tax Code of Ukraine]. (2010, December, 2). Verkhovna Rada Ukrainy. Available at: <http://minrd.gov.ua/nk>. [in Ukrainian].*
12. Varnalii, Z. S. (Ed.). (2008). *Podatkova polityka Ukrainy: stan, problemy ta perspektyvy [Tax policy of Ukraine: status, problems and prospects]. Kuiv: Znannia Ukrainy [in Ukrainian].*
13. Iurii, S. I., Beskyd, Y. M. (2000). *Biudzhetna systema Ukrainy [Budget system of Ukraine]. NIOS [in Ukrainian].*
14. Posnova, T. V., Tsyhankova, S. L. (2020). *Osoblyvosti zdiisnennia biudzhetno-podatkovoi polityky ta shliakhy yii vdoskonalennia [Features of budget and tax policy implementation and ways to improve it]. Investytsii: praktyka ta dosvid – Investment: Practice and Experience*, 3, 71–75 [in Ukrainian].
15. Pashko, P. V., Taranhul, L. L. (Ed.). (2015). *Reformuvannia podatkovoi systemy Ukrainy: suchasni vyklyky ta oriientyry [Reforming the tax system of Ukraine: modern challenges and guidelines]. Kyiv: Novyi druk [in Ukrainian].*
16. *Richni zvyty pro vykonannia Derzhavnogo biudzhetu Ukrainy za 2017–2020 rr [Annual reports on the implementation of the State Budget of Ukraine for 2017–2020]. Derzhavna kaznacheiska sluzhba Ukrainy – State Treasury Service of Ukraine. Available at: <https://www.treasury.gov.ua/file-storage/vikonannya-derzhavnogo-byudzhetu> [in Ukrainian].*
17. Tretiakova, O. V. (2014). *Vplyv podatkovoi polityky na ekonomichniy stan ta podalshyi rozvytok krainy [The impact of tax policy on the economic situation and further development of the country]. Naukovyi visnyk Khersonskoho derzhavnogo universytetu – Scientific Bulletin of Kherson State University*, 2014, 5, 147–149 (Vol. 4) [in Ukrainian].
18. Nechyporenko, A. V., Panchenko, I. V., Moroz, L. O. (2021). *Stan i perspektyvy rozvytku podatkovoi polityky Ukrainy [Status and prospects of development of tax policy of Ukraine]. Biznes Inform*, 5, 348–354 [in Ukrainian].

Стаття надійшла до редакції 15.08.2021.